Qərbi Azərbaycana Qayıdış Konsepsiyasının hazırlanmasını ictimaiyyət rəğbətlə qarşılayır

Yeni il ərəfəsində insanlar əhvali-ruhiyyələrinə yeni bir ovqat qatan xoş xəbərin sevinci ilə bir-birlərini təbrik edir, gözaydınlığı verirlər. Buna səbəb Prezident İlham Əliyevin ötən şənbə günü Qərbi Azərbaycan İcmasının inzibati binasında yaradılan şəraitlə tanış olması, habelə Qərbi Azərbaycandan olan bir qrup ziyalı ilə görüşündəki nitqindən aldıqları təəssüratdır.

Xatırladaq ki, Qərbi Azərbaycan İcması qaçqınlar barədə faktların, sənədlərin toplandığı və saxlandığı ictimai qurumdur. İcma 1988-1991-ci illərdə Qərbi Azərbaycandan qovulmuş 50 mindən çox ailənin 20 minə qədərinə dəymiş ziyanı hesablamışdır, hazırda bu işlər dəqiqliyi ilə davam etdirilir. Həmin illərdə Qərbi Azərbaycanda 300-ə yaxın yaşayış məntəqəsindən qovulan qaçqınların hər bir ailə üzrə (ad, soyad, ata adı) dəqiq statistikası aparılıb, 130 kəndin siyahısı tamamlanıb. Təşkilat Qərbi Azərbaycanda tarixi və mədəni irsimizin bütün nümunələrinin dəqiq siyahısının hazırlanması üzərində işləyir.

Azərbaycan ictimaiyyətinə yaxşı məlumdur ki, ölkəmizi sovetləşmə adı ilə müstəmləkə buxovuna salandan sonra xalqımızın qara günləri başlamışdır. Bir yandan bəy, ağa, mülkədar, müsavatçı, pantürkist adı ilə, hətta bir danası olanın belə qolçomaq kimi mülkünü, əmlakını əlindən almaqdan, istədiklərini həbs etməkdən, repressiyalara, sürgünlərə, qətllərə, təqiblərə, təzyiqlərə, işgəncələrə məruz qoymaqdan doymayan Moskva, Kreml respublikamızın Qərb bölgəsində yaşayan azərbaycanlıları 1948-ci ildə və 1953-cü ildə kütləvi deportasiyaya məruz qoymuşdur. Daha sonra ermənilər, Moskvadakı havadarlarının və orada yüksək vəzifələrdə çalışan soydaşlarının dəstəyi ilə Qərbi Azərbaycan ərazisindən insanları zor və təzyiqlə öz doğma ata-baba yurdlarından qovmuş, yeni kəndlərə, qəsəbələrə, şəhərlərə sahib çıxmışlar və s.

Prezident İlham Əliyev Qərbi Azərbaycandan olan bir qrup ziyalı ilə görüşündə bu məsələlərə xüsusi önəm vermişdi: "Qərbi Azərbaycan bizim tarixi torpağımızdır, bunu bir çox tarixi sənədlər təsdiqləyir, tarixi xəritələr təsdiqləyir, bizim tariximiz təsdiqləyir. Ancaq əfsuslar olsun ki, ermənilər Qarabağdakı kimi, Qərbi Azərbaycanda da bizim bütün tarixi, dini abidələrimizi yerləyeksan ediblər, dağıdıblar, azərbaycanlıların tarixi irsini silmək istəyiblər, ancaq buna nail ola bilməyiblər. Çünki tarix var, sənədlər var, xəritələr var. Bu binada nümayiş etdirilən, XX əsrin əvvəllərinə təsadüf edən xəritə bir daha onu göstərir ki, Qərbi Azərbaycan tarixi Azərbaycan diyarıdır, şəhərlərin, kəndlərin adları Azərbaycan mənşəlidir və biz yaxşı bilirik ki, indiki Ermənistan ərazisində tarix boyu Azərbaycan xalqı yaşayıb. İndi əsas vəzifə ondan ibarətdir ki, dünya ictimaiyyəti də bunu bilsin. Artıq bu istiqamətdə işlər başlamışdır. Ancaq əminəm ki, icma bu işləri daha məqsədyönlü şəkildə və nəticəyə hesablanmış tərzdə aparacaqdır".

Prezident İlham Əliyevin çıxışını televiziya vasitəsilə izləyənlər, kütləvi informasiya vasitələrindən oxuyanlar qarşıya qoyulan məsələlərdən qürur hissi keçirirlər. Bunu redaksiyamıza gələn telefon zənglərindən, internet vasitəsilə qəzetimizə ünvanlanan müraciətlərdən də aydın görmək olur. Bakı şəhəri, Xətai rayon sakini, ali dərəcəli həkim-kardioloq, əslən Qərbi Azərbaycandan olan Həsən Məmmədov bildirir ki, onların ailələri 1948-ci ildə Uluxanlıdan, Zəhmət kəndindən deportasiya edilib. "Qızmar günəş altında elliklə yük vaqonlarına doldurdular, günlərlə yol gəldik. Sonda əmilər, dayılar, xalalar, bibilər, digər qohumlar, bir sözlə, bir kənddən çıxmış əhali Azərbaycanın müxtəlif rayonlarına, o cümlədən Xaçmaza, Sabirabada, Tərtərə, Bərdəyə, Şəmkirə və digər rayonlara göndərildi. Atam Müseyib İsgəndər oğlu Məmmədov Bakı Dövlət Universitetini şərqşünaslıq ixtisası üzrə bitirmişdi. O zaman təyinatla əvvəl kənddə müəllim, daha sonra Yerevan Müəllimlər Texnikumunda və Pedaqoji İnstitutda dərs demişdir. Yerevanda pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olduğu 10 ilə yaxın müddət ərzində şəhərdəki Nərimanov küçəsində yaşamışdır. Atamgil deportasiya olunanda deyiblər ki, torpaq sahənizə, mülklərinizə və digər əmlakınıza görə kompensasiya veriləcək. Ancaq son anda ermənilər onlara nəzərdə tutulan kompensasiyanı da verməmişdilər. Azərbaycan Prezidentinin "Qərbi azərbaycanlılar qanunsuz olaraq dəfələrlə deportasiyaya məruz qalmış toplumdur. Onların hüquqları bərpa edilməlidir və onlar öz doğma torpaqlarına qayıtmalıdırlar" fikrini eşidəndə həyəcandanmı, sevincdənmi gözlərim doldu. Məndə belə bir inam yarandı ki, atamın ömrünün son günlərində "əgər dünya düzəlsə, imkan olsa, bizim kəndi, dünyadan köçənlərimizi ziyarət edərsən" vəsiyyətinə əməl edə biləcəyəm.

Milyonların ürəyindən, istəyindən xəbər verən dövlət başçısının fikirlərini tamamilə dəstəkləyirəm və inanıram ki, möhtərəm Prezidentimiz bu qayıdışın sevincini gec-tez bizə yaşadacaqdır..."

Bu fikirlər Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunmuş ailələrin Şəmkir rayonunun Təzəkənd kəndində yaşayan nümayəndələrindən Qabil və Nizaməddin Süleymanov, kənd müəllimi Nizami Əliyev, iş adamı Əli Məmmədov, Salyanın Varlı kəndindən, el ağsaqqalı Qurbanəli Cəbrayılov, Bakı şəhərindən Adil və Akif Allahverdiyevlər, Maştağa qəsəbəsindən Qafar Abbasov, Sabirabad rayonunun Əsədli kəndindən Fərhad Nəfəsov və başqalarının redaksiyamıza ünvanladıqları teleqramlarda da öz əksini tapıb.

Rəhman SALMANLI,
"Azərbaycan"

Azərbaycan.- 2022.- 28 dekabr.- S.8.